

Sångsvanen *Cygnus cygnus* som häckfågel i Skåne 1997

Breeding Whooper Swans Cygnus cygnus in Scania in 1997

Thomas Lindblad & Christer Löfqvist

Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) utsåg sångsvanen till riksinventeringsart 1997. Resultatet från inventeringen i Skåne visar att arten ökat sedan inventeringen av Skånes sjöar och småvatten 1978-79.

Inledning

Endast ett fåtal ornitologer kände till sångsvanens etablering i Skåne. Allmänhetens kännedom om arten som fritt häckande i Skåne kan sägas vara jämgammal med föreningens tidskrift. I första årgången av *Meddelanden från Skånes Ornitologiska Förening* beskrevs nämligen tre häckfynd av sångsvan på en skånsk lokal 1960-62 (Hansson 1962). Det var inget mindre än en sensation att denna skygga vildmarksfågel börjat häcka i vårt tätbefolkade odlingslandskap!

Troligen har sångsvanen häckat i Skåne i förhistorisk tid, sedan inlandsisen efterträts av det myr- och skogslandskap som arten traditionellt förknippas med (Ekberg & Nilsson 1994). Från historisk tid finns en uppgift (i Kungliga Vetenskapsakademiens handlingar från 1849) om ett häckande par nära Blekesjö vid Ljungby i Skåne åren 1841-43 (Curry-Lindahl 1959-63).

Beståndets uppbyggnad

På 1940-talet häckade sångsvan på Ageröds mosse vid Ringsjön. Man tror att de årliga (från 1935) utsläppen av ungar från Tivoliparken i Kristianstad lade grunden till ett friflygande bestånd. "Det tar fyra till fem år innan sångsvanen blir könsmogen och etablerar par, och gissningsvis tog det något decennium innan några par bildades i Skåne. Kanske var Agerödshäckningen verkligen den första un-

der detta sekel, kanske hade andra skett något år tidigare" (Ekberg & Nilsson 1994).

Lennart Hansson kunde 1968 konstatera att sångsvanen sedan mitten av 1940-talet häckat på minst sju, troligen åtta lokaler i Skåne, samt tillfälligt under tiden 1 maj - 15 oktober iakttagits på ytterligare tretton lokaler (Hansson 1968). Beståndet var då knutet till Kristianstadstrakten och till området mellan Ringsjön och Krankesjön.

Expansion

Sommaren 1976 anträffades 12 par med ungar och ytterligare 8 par misstänktes häcka. Utbredningsområdet hade ökat, sekretessen släpptes, tjugosju skånska häcklokaler förtecknades och en utbredningskarta publicerades. Beståndet bedömdes vara inne i en kraftig expansionsfas (Elmelid, Holm & Hansson 1977).

Under åren 1978-79 (med uppföljning 1980-81) genomfördes en fågelinventering av alla skånska sjöar och småvatten. Häckande eller revirhållande sångsvanspar noterades under de tre första åren på 28 lokaler. På ytterligare 29 platser i landskapet anträffades sångsvanar som ej bedömdes vara revirhållande. Författarna bedömde att sångsvansbeståndet ännu hade goda expansionsmöjligheter, och att arten lokalt skulle komma att tränga undan knölsvanar från deras häckningsplatser (Holmgren & Karlsson 1982).

I slutrapporten för Svensk fågelatlas (1974-83) i Skåne uppgavs säker häckning i 30 (5x5 km) rutor, trolig häckning i 7 rutor och möjlig häckning i 21 rutor. Siffran 28 par 1978-79 (-81) återgavs och "...därtill kan fogas ytterligare några förekomster som upptäckts under Atlasinventeringen" (Andell 1986). Artkartan redovisar 58 rutor (av 504) med sångsvansförekomst i Skåne och arten hade således under sammantaget 10 häckningssäsonger förekommit i 12% av Skånerutorna.

Sångsvanens utbredning och populationsstorlek i Sverige beskrevs i *Vår Fågelvärld* 1987. Mer än 300 lokaler från Skåne till Lappland hyste då ca 500 häckande par. I artikeln relateras uppgiften om minst 28 häckande par i Skåne 1978-79. "Därefter har drygt 30 nya häckningslokaler rapporterats t.o.m. 1985. Populationens storlek i Skåne bör således vara minst 50 par" (Arvidsson 1987). Även om sångsvanen ökat i antal, gick artikelförfattaren möjligen händelserna lite i förväg, när han valde att lägga samman siffrorna ur två ackumulerade material.

Riksinventeringen 1997

Sveriges Ornitologiska Förening beslutade 1996 att genomföra en riksinventering av sångsvanen 1997. Syftet var att klarlägga om 1980-talets exponentiella beståndstillväxt fortsatt eller om kurvan börjat plana ut (Götmark 1996). I Skåne planlades inventeringen på ett möte mellan Skånes Ornitologiska Förening (SkOF) och de lokala fågelklubbar i november 1996. Till ansvarig samordnare och rapportmottagare för regionen valdes Christer Löfvist.

Metodik

Anvisningarna från SOF saknade en entydig metodbeskrivning. Vi hade inte resurser att genomföra en heltäckande inventering i Skåne 1997. Istället valde vi att återbesöka kända häckningslokaler för sångsvan och att för övrigt förlita oss till spontan rapportering. Ett uttåg publicerades (*Anser* 35:300).

Inför inventeringen upprättades en stencilerad lista över skånska lokaler med sångsvan något av åren 1986-95 (Råberg 1996). Minst 87 lokaler besöktes (en eller flera gånger) under perioden april-juni 1997 (tyvärr har det inte varit möjligt att få in negativa rapporter från alla delområden). Alla förekomster av sångsvan noterades. Resultatreddovisningen nedan baseras på rapporterna till samordnaren. Dessa har i efterhand kompletterats med årsrapporter till SkOF:s Rrk, Kullabygdens Ornitologiska Förening och Sydöstra Skånes Fågelklubb.

Rapporterna har klassificerats enligt följande:

Kategori 1 Säkerställda häckningar, häckningsförsök och revirhållande par (oberoende av utfallet).

Kategori 2 Parförekomster där häckningsbeteende inte kunnat fastställas. Troligen är andelen ännu ej könsmogna fåglar hög.

Kategori 3 Säkerställda icke-häckare, framför allt yngre rekryteringsfåglar.

Ruvande sångsvan. Foto: Tero Niemi

Resultat

Här redovisas nu förekomsten kommunvis (i bokstavsordning). Skåne är indelat i 33 kommuner. Sångsvanar har under häckningstiden 1997 anträffats i 18 kommuner. Siffran före lokalen visar kategoritillhörighet (1, 2 eller 3). Sist under varje kommun listas besökta tidigare häcklokaler, där inga sångsvanar anträffades 1997. Efter förekomsterna redovisas de 15 kommuner som inte hyste sångsvanar 1997, samt de lokaler som där besöktes.

BJUVS KOMMUN

- 1) *Duvekesjön*: 1 par med 5 ungar.
  - 2) *Lovisetorp*, 4 km O om Billesholm: 1 parförekomst.
- Summa**: 1 häckning (5 ungar), 1 parförekomst.

BÅSTADS KOMMUN

- 2) *Bösketorp*: 1 parförekomst.

ESLÖVS KOMMUN

- 1) *Farstorp*, 2 km V om Trolleholm: 1 par misslyckades.

HÄSSLEHOLMS KOMMUN

- 1) *Vedema kärr*: 1 par gjorde häckningsförsök.
  - 1) *Magle våtmark*, S Hässleholm: 1 par med 4 ungar.
  - 1) *Mellby mosse*, 1 km NO om N Mellby: 1 par gjorde häckningsförsök.
  - 1) *Hamarmölledammen*, Hovdala: 1 par med minst en unge.
  - 2) *Vege sjö*, V om Bjärnum: 1 parförekomst.
  - 1) *Ahleholm*, 4 km S om Vinslöv: 1 par gjorde häckningsförsök.
  - 2 (-4) st kategori 1-lokaler *Perstorsdammarna* (Hässleholmsdelen). 2 (-4) par häckade/gjorde häckningsförsök.
- Summa**: 7 (-9) häckande/revirhållande par (minst 1+4 ungar), 1 parförekomst.
- Övriga besökta lokaler: Tydingen, Smedeboda, f.d. Önnarpa sjö, Hörröd, Årslövs mosse.

HÖRBY KOMMUN

- 1) *Djupadal*, 3 km NV Hörby vid väg 13: 1 par fick 5 flygga ungar.
  - 1) *Kagarpsjön*, 4 km SV Rebbetuaröd: 1 par gjorde häckningsförsök.
  - 2) *Nymölla*, 1,5 km N Äspinge kyrka: 1 parförekomst.
  - 1) *Sjököpp*, 2 km S om Långaröd: 1 par gjorde häckningsförsök.
- Summa**: 1 häckning (5 flygga ungar), 2 häckningsförsök, 1 parförekomst.

HÖÖRS KOMMUN

- 1) *Ageröds mosse*, 8 km V om Höör: 1 par, häckningsförsök.
  - 1) *Bökestorps mölledamm*, 4 km NO om Höör: 1 par med 3 ungar.
  - 1) *Norra Rörum*, 1 km O om N. Rörum: 1 par med 3 ungar.
  - 1) *Misserödsdammen*, 4 km O om Höör: 1 par med 5 ungar.
  - 1) *Tjörnarpes tegelbruksdammar*, 1 km NO Tjörnarp: 1 par med minst 6 ungar.
- Summa**: 4 lyckade häckningar (3+3+5+minst 6 ungar), 1 häckningsförsök.

KLIPPANS KOMMUN

- 1) *Skärålid*, dammen: 1 par misslyckades med häckningen.
  - 1) *Forestad Ljung*, SO om Ljungbyhed: 1 par fick 3 flygga juv.
  - 1) *Nybodamm*, S om Herrevads kloster: 1 par fick 3 flygga juv.
  - 1) *Rögnaröds fiskdamm*, mellan Färingtofta och Forestad: 1 par.
  - 1) *Kolleberga*, 2 km SO om Ljungbyhed: 1 par.
  - 1) *Damm*, 2,5 km N om Vedby: 1 par.
  - 1) *Tjörnadam*, mellan Riseberga och Ljungbyhed: 1 par.
  - 1) *Modaröd*, NO om Färingtofta: 1 par.
- Summa**: 8 häckningar/revirpar gav 3+3 flygga ungar (1 par misslyckades, för de övriga 5 paren saknas uppgift).

KRISTIANSTADS KOMMUN

- 1) *Damm vid Bäckholmen*, O om Drakamöllan: 1 par med minst 2 ungar.
  - 1) *Gladekärr*, 2 km SV om Maltesholms slott: 1 par med 1 unge.
  - 1) *Djurhagshålan*, 2 km S om Önnestad: 1 par med 5 ungar.
  - 1) *Damm vid Skepparslöv*, 5 km V om Kristianstad: 1 par sågs ruva.
  - 1) *Karpalunds dammar*, 3 km NV om Kristianstad: 1 par med 1 unge.
  - 2 och 3) *Rinkaby ängar*, O om Hammarsjön: 1 parförekomst + 3 ex 2k.
- Summa**: 5 häckningar (minst 2+1+5+1 ger minst 9 ungar), 1 parförekomst och 3 ex 2k.

LUNDS KOMMUN

- 1) *Uggarpssjön*, 4 km N om Genarp: 1 par fick 5 flygga ungar.
  - 1) *Tuvelundsdammen*, SO om Torna Hällestad: 1 par, troligen misslyckad häckning.
  - 1) *Stensoffadammarna*, SV om Krankesjön: 1 par, misslyckat häckningsförsök. I dammen häckade knölsvan med lyckat resultat. Flera slagsmål sågs och sångsvansparet fick ge sig.
  - 3) *Fredrikslundsdammen*, V om Krankesjön: 1 ej häckande par.
  - 3) *Krankesjön*: Flera fåglar uppehöll sig i sjön, inget tecken på häckning.
  - 1) *Toppeladugård*, 2 km V om Genarp: 1 par, misslyckad häckning.
- Summa**: 1 häckning gav 5 flygga ungar, 3 misslyckade häckningar, 1 ej häckande par + ytterligare 1 förekomst. Övriga besökta lokaler: Blanks mosse (1 km V om Krankesjön), Silvåkrakärret (1 km SO om Krankesjön), Sandby mosse (1 km SO om Sandby mosse by), Ökårr (500 m S om Sandby mosse by), Bramstorp (5 km S om Genarp), Ångarna (1 km V om Håckebergasjön), Björkesåkrasjön, Bysjön (1 km SV om Vombsjön), Häljasjön (3 km SV om Vombsjön) och Nötabo (2 km SV om Genarp).

OSBY KOMMUN

- 2) *Tyringemossen* vid Hökön: 1 parförekomst.
  - 1) *Bårnsen*, NV Loshult: 1 par med 2 ungar.
  - 1) *Bökönasjön*: 1 par.
  - 2) *Källsagylet*: 1 parförekomst.
- Summa**: 1 häckning (2 ungar), 1 revirpar, 2 parförekomster.

PERSTORPS KOMMUN

- 1) *Skingeröd*, 4 km NO Oderljunga: 1 par med 4 pull.

SIMRISHAMNS KOMMUN

- 1) Ravlunda skjutfält, *Flodahusdammen*: 1 par med 3 ungar.
  - 2) Ö. *Vemmerlöv*, 7 km NV om Simrishamn: 1 parförekomst.
  - 2) *Gedings mosse*, 3 km NV om S:t Olof: 1 parförekomst.
  - 2) *Skräppeboda*, 4 km S om S:t Olof: 1 parförekomst.
- Summa:** 1 häckning med 3 ungar, 3 parförekomster.

SJÖBO KOMMUN

- 1) *Heinge*, 3 km N om Lövestad: 1 par med 5 ungar.
- 1) Damm vid *Raftarp-Jydarp*, 1 km V om Snogeholms slott: 1 par häckade.

Summa: 2 häckningar (5 ungar).

SVALÖVS KOMMUN

- 1) *Matsbo*, 2 km NO Kågeröd: 1 par med 3 ungar.

YSTADS KOMMUN

- 1) *Oxhagen* 1 par, misslyckad häckning.

ÄNGELHOLMS KOMMUN

- 1) *Fiskdammarna* omedelbart S om Rössjön: 1 par, misslyckad häckning.
  - 2) Damm O om *Långasjö*: 1 parförekomst.
  - 1) *Skoghus*, mellan Lönnhässle och Össjö: 1 par bobygge.
  - 2) *Hjorthägnen* i Össjö: 1 parförekomst.
  - 2) Vid *Pennebo* på Hallandsåsen: 1 parförekomst.
- Summa:** 1 misslyckad häckning, 1 häckningsförsök, 3 parförekomster.

ÖRKELLJUNGA KOMMUN

- 1) *Lönsjön*, 5 km N om Åsljunga: 1 par med minst 1 flygg unge.
  - 1) *Flinka sjö*, 5 km SV om Örkelljunga: 1 par, misslyckad häckning.
  - 1) *Skogstjärn N om Flinka sjö*, 4 km SV om Örkelljunga: 1 par, misslyckad häckning.
  - 1) *Åsljungasjön*: 1 par ruvande.
  - 1) *Fiskdammarna i Drakabygget*, 8 km N om Örkelljunga: 1 par fick 4 ungar (varav minst 1 blev flygg).
  - 3) *Hälerydsdammen*: 1 icke häckande par.
- Summa:** 4 häckningar/häckningsförsök (minst 1+4 ungar, varav minst 2 blev flygga), 1 icke häckande par.

ÖSTRA GÖINGE

- 1) *Gummastorpsjön*, 1 par med flera ungar.

Inga sångsvanar anträffades 1997 i följande kommuner (besökta lokaler inom parentes): Bromölla, Burlöv, Helsingborg, Höganäs, Kävlinge (Barsebäcks mosse), Landskrona, Lomma (Lomma dammar), Malmö, Skurup, Staffanstorp (Vallby mosse mellan Kyrkheddinge och Dalby, Torreberga, Väsums mosse NO om Staffanstorp, Kolböra mosse 1 km V om Staffanstorp), Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge, Åstorp.

Sammanfattning av resultatet

50 (-52) häckande/revirhållande par (kategori 1). Av dessa har 24 par rapporterats med tillsammans minst 76 ungar. Sex av dessa par fick tillsammans 18 flygga ungar, nio par misslyckades helt och de resterande nio paren har rapporterats med totalt 58 ungar av okänd ålder (dvs slutligt häckningsresultat okänt). Största iakttagna kullar var sex kullar med 5 ungar och en kull med minst 6 ungar.

Därutöver konstaterades 13 parförekomster med oklar status (kategori 2), 2 icke häckande par och ytterligare 2 förekomster av ej häckande svanar (kategori 3).

Inventerarna besökte minst 87 lokaler och anträffade sångsvanar i 18 skånska kommuner.

Sångsvanar men ungar, Löberöds slott 1972.
Foto: Jan Elmelid/N

Diskussion

Beståndets storlek

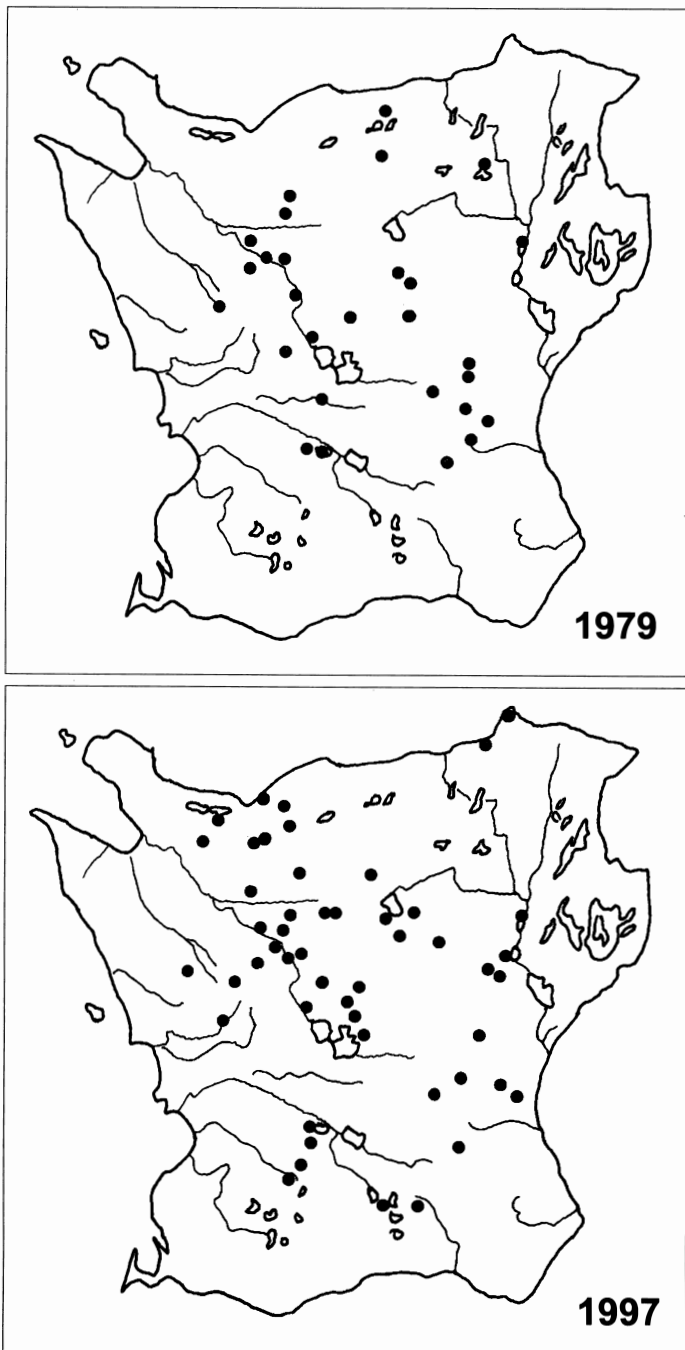
Vi har funnit 50 (-52) häckande/revirhållande par, vilket motsvarar 74% av de 136 anträffade sångsvanarna i Skåne under april-juni 1997. Troligen var beståndet ännu något större. Men *hur* stort?

Trots artens diskreta uppträdande under häckningstiden tror vi att högst var fjärde förekomst (25%) kan ha förblivit oupptäckt 1997. Sångsvanen är en iögonenfallande och (inte minst) ljudlig fågel. Vi bedömer därför, att den reproducerande andelen av det skånska sångsvansbeståndet 1997 inte översteg 70 par. Utöver de 36 anträffade rekryteringsfåglarna kan (med samma resonemang) ytterligare något tiotal ha förekommit.

Förändringen 1979-1997

Utbredningen 1979 (28 häckande par) respektive 1997 (50 häckande par) framgår av kartorna t.h.

Kartan från 1979 visar att 24 par (av 28) återfanns i de centrala delarna av Skåne. Kristianstad sägs ha varit spridningscentrum när det skånska sångsvansbeståndet etablerades (se ovan), och svanarna fanns framför allt på lämpliga häckplatser i en sektor V och S om Kristianstad, "i skogsbygdens brytning mot slättlandskapet" (Karlsson 1983). Ett mindre antal par häckade redan då i slättsjöarna. Även om några få par hade valt häckplatser N och NV om Kristianstad, så tycktes inte skogssjöarna

Figur 1. Häckande sångsvanar i Skåne 1979 (28 häckningar) resp. 1997 (50 häckningar).

*Localities for breeding Whooper Swans *Cygnus cygnus* in Scania in 1979 (28 breeding pairs) and 1997 (50 breeding pairs)*

och myrarna i gränslandet mot Småland och Blekinge utöva samma dragningskraft som vattnen i mellersta Skåne. Det fanns en utbredningslucka mellan det skånska beståndet och sångsvanarna i V Småland och Halland.

Den andra kartan visar att utbredningens tyngdpunkt har förskjutits mot den nordvästra kvadranten av Skåne, som 1997 rymde över hälften av de häckande paren. Från området norr om linjen Skånes Fagerhult-Hässleholm-Knislinge-Näsum rapporterades endast tre häckningar. Är detta en reell utbredningslucka eller endast en återspeglning av den glesa förekomsten av ornitologer? Vidare kan man konstatera att antalet häckningar ökat i området mellan Hässleholm och Kristianstad samt kring de sydsånska sjöarna. Det är anmärkningsvärt att inga skånska häckningar tycks förekomma O och NO om Kristianstad. Analogt är sångsvanen fortfarande en sällsynt häckfågel i Blekinge; 1996 konstaterades där häckningarna nr 7 till 9 (SOF 1997).

Ökningens orsaker

Även om det sena 1900-talets Skåne fortfarande är starkt präglad av den torrläggning och utdikning som inleddes vid mitten av 1800-talet, så är antalet sjöar, dammar och småvatten betydande. Många skånska markägare har dessutom på senare år anlagt nya småvatten, vilket uppenbarligen gynnar bl.a. sångsvanen. De skånska sångsvanarnas förkärlek för anlagda vatten är dokumenterad (Holmgren & Karlsson 1982). Redan för tjugo år sedan konstaterades också att för sångsvanen gynnsamma faktorer "är det milda klimatet i Skåne och god tillgång till näringsrika vatten. Finska undersökningar tyder på både större kullar och bättre ungöverlevnad i södra Finland än i landets norra delar. Den positiva trenden kan även ha påverkats av att människor numera i mindre utsträckning utnyttjar markerna kring potentiella häckningslokaler" (Elmelid, Holm & Hansson 1977).

En intressant fråga är i hur hög grad häckande sångsvanar utnyttjar det omgivande jordbrukslandskapet för bete i åkergrödor. Under vinterhalvåret rastande sångsvanar har etablerat sådana vanor på senare år, men även sommartid kan man se mindre flockar (häckpar

med ungar/ rekryteringsfåglar) beta på åkermark, bl.a. i området Degeberga-Borrestad i östra Skåne (egna iakttagelser). Åkergrödorna utgör ett enormt "skafferi" och om de utnyttjas av häckande par och deras ungar, så borde det inverka positivt på svanarnas överlevnad, förutsatt att deras bete tolereras av markägare/brukare.

Konkurrens om häckplatser

Det är värt att notera att fortfarande i 1997 års inventeringsmaterial finns inga belägg för att två par sångsvanar häckat i samma vatten under samma år (jfr Holmgren & Karlsson 1982).

I några fall har sångsvanar setts fördriva knölsvanar från det tilltänkta häckningsvattnet. En iakttagelse från Stenoffadammarna V om Krankesjön visar dock att det inte regelmässigt är sångsvanen som segrar i sådana strider. Här fick sångsvansparet ge upp till förmån för ett par knölsvanor som genomförde en lyckad häckning (Nilsson 1997).

Hot och hotstatus

I den svenska rödlistan (Ahlén, I. & Tjernberg, M. 1996) klassas sångsvanen som hänsynskrävande (kategori 4). Den skånska rödlistan (Jönsson 1995) lyfter upp sångsvanen i kategori 3, sällsynta, och påpekar i en fotnot att "arten för närvarande är stadd i ökning i Skåne, men beståndet är ännu så litet att det lätt kan slås ut igen". Finns det några hot mot beståndets fortsatta expansion?

Ett reellt hot mot sångsvanarna (och andra våtmarksfåglar) är risken för blyhagelförgiftning vid näringssök i och omkring vatten med högt jakttryck. En av de 15 sångsvanor som anträffades döda vid Kärravången mellan Ö. Sönnarslöv och Borrestad i östra Skåne 20 december 1992 skickades in till SVA för analys. Svaret visade "att den var kraftigt blyförgiftad. Vid obduktionen påvisades en kronisk blyförgiftning med utmärgling som följd. Från lever och njure påvisades 30 mg respektive 62 mg bly per kilo kroppsvikt vid kemisk analys. I körtel- och muskelimage vaskades 7 st blyhagel fram" (Waldemarsson 1995).

En annan konfliktrisk ligger onekligen i det sentida fenomenet att sångsvanar uppsöker och betar i vissa åkergrödor. Varje år återkom-

mer vinterflockar av tillresta nordliga populationer till samma betesområden, där de tycks föredra höstsäd och raps (Jungbeck & Lindblad 1995). Det är oklart hur stor betydelse betet på åkermarker har för våra skånska häckfåglar. På flera platser vet vi att markägare målmedvetet försöker skrämman bort betande sångsvanar från sina grödor. Önskemål om lokal avskjutning har av enskilda markägare framställts till Länsstyrelsen, som hittills avslagit sådana ärenden. Om markägarnas önskemål tillmötesgås kan sångsvanens populationsutveckling i Skåne snabbt komma att förändras. Det är viktigt att ornitologer uppmärksammar och sakligt bemöter klagomål på skördeskador från lantbrukare.

Mot denna bakgrund anser vi att sångsvanen, den ovan dokumenterade beståndsökningen till trots, även framgent bör klassas i kategori 3 på den skånska rödlistan.

Tack

Ett varmt tack till alla sångsvansinventerare: Paul Axelsson, Kenneth Bengtsson, Magnus Billqvist, Patric Carlsson, Leif Dehlin, Runo Edholm, Daniel Enarsson, Anita Engström, Greger Flyckt, Bertil Fridström, Marti Granbom, Kjell-Åke Hall, Dan Hammarlund, Anders Hansson, Bengt Hertzman, Helena Heyman, Jan Åke Hillarp, Ingemar Holmgren, Niklas Holmquist, Niklas Jeppsson, Henrik Johansson, Peter Johansson, Thomas Johnsson, Göran Julin, Åke Jönsson, Lasse Karlsson, Per Knutsson, Anders Larsson, Lasse Lindström, Lars Lundquist, Gösta Nilsson, Lars Nilsson, Lennart Nilsson, Seth Nilsson, Richard Ottvall, Göran Paulsson, Bo-Göran Persson, Olof Persson, Göran Pettersson, Nils Rosenlund, Thomas Rönertzt, Roland Sjöberg, Christer Sjögren, Jan Stjerna, Sören Svensson,

Sångsvanspari i Håckeberga.
Foto: Jan Elmelid/N

Håkan Winqvist och alla vars namn vi fruktar att vi glömt!

Slutligen vill vi tacka Lars G R Nilsson för hans föredömligt utförliga rapport från Lunds, Lomma, Kävlinge och Staffanstorps kommuner (Nilsson 1997), Lars Råberg som tog fram lokallistan ur Rrk-arkivet (Råberg 1996), samt Patric Carlsson och Martin Green för deras värdefulla synpunkter på manuskriptet.

Referenser

- Ahlén, I. & Tjernberg, M. (red.) 1996. *Rödlistade ryggradsdjur i Sverige - Artfakta*, s. 96-97. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Andell, P. 1986. Svensk fågelatlas i Skåne: slutrapport, del 1. *Anser* 25:253-268. *Anser* 35:300. Upprop sångsvan 1997.
- Arvidsson, B. L. 1987. Sångsvanens *Cygnus cygnus* utbredning och populationsstorlek i Sverige. *Vår Fågelvärld* 46:248-255.
- Curry-Lindahl, K. (red.). 1959-63. *Våra fåglar i Norden*, 2:a uppl. Stockholm.
- Ekberg, B & Nilsson, L. 1994. *Skånes fåglar*, band 1, s.74-76. Signum, Lund.
- Elmelid, J., Holm, R. & Hansson, L. 1977. Det skånska sångsvansbeståndets utveckling fram till 1976. *Anser* 16:97-106.
- Götmarm, F. 1996. *Riksinventering av sångsvan 1997*. Stencil, Göteborg.
- Hansson, L. 1962. Sångsvanen häckande i Skåne. *Meddelanden från SkOF* 1:29.

